

A BUDAPESTI KÁROLI GÁSPÁR EGYETEM
TEOLÓGIAI TANSZÉKÉRE BENYÚJTOTT ÉRTEKEZÉS
A TEOLÓGIAI TUDOMÁNYOK DOKTORA FOKOZAT
ELNYERÉSE ÉRDEKÉBEN

Tézisfüzet

Szilvási József

KRISZTUS A MI IGAZSÁGUNK

**HIT ÁLTALI MEGIGAZULÁS
AZ ADVENTISTA TEOLÓGIÁBAN**

Budapest,

2007

I.

Az ember megigazulásáról szóló tanítást a nyugati egyházban nem csupán a keresztény hittételek egyikének tekintik, hanem olyan tantételnek, melynek igazságán áll vagy bukik az egyház által képviselt üzenet igazsága.

A megigazulásról szóló tanítás központi helyet tölt be a nyugati teológiában, de egyszersmind válságban is van. Carl E. Braaten az amerikai lutheránusokról írta, de a többi protestáns felekezetre is igaz, hogy mint a tizenhatodik századi reformáció örökösei, válaszüthoz érkeztek identitásuk és jövőképük tekintetében is. Ismét meg kell határozniuk magukat (1) a római katolikus egyházzal, (2) a történelmi protestáns hagyományokkal és (3) az evangéliumi (Evangelical) mozgalmakkal kapcsolatban, melyek egyre nagyobb teret hódítanak meg a kereszténység egészében, miközben egyre jobban elhajlanak a cselekedetekből való megigazulás irányába.¹

II.

A hit általi megigazuláson áll vagy bukik az egyház által képviselt evangéliumi üzenet igazsága. Vajon e megállapítás csupán általában a nyugati kereszténységre, illetve azon belül a protestantizmusra vonatkozik, vagy szorosabb értelemben a hetednapi adventista egyházra is? Más szóval, elegendő-e az adventisták számára, ha egységes álláspontot képviselnek a szombat, a lélek halhatatlansága, Krisztus második eljövetele és az örök élet kérdésében, vagy az egyház egységének ki kell terjednie az evangélium örök igazságaira is?

Meggyőződésem, hogy a hit általi megigazulásról szóló tanítás nemcsak a Pál apostol által hirdetett evangélium szíve (Rm 1,16–17), s nem csupán a reformáció alapvető tantétele, hanem a hetednapi adventista teológia központi kérdése is. Sajnos, azok a válságtünetek, melyek a huszonegyedik század evangéliumi protestáns mozgalmát jellemzik a hit általi megigazulás területén, jelen vannak az adventista teológiában is.

---

¹ Braaten, C. E.: *Justification, The Article by Which the Church Stands and Falls*. Minneapolis, Fortress Press, 1990, 2–3. p.

E megállapításnak határozott következményei vannak dolgozatomra nézve, mert amennyiben igaz, hogy az adventista teológia vitái az egyetemes egyház vitáinak tükörképe, akkor számos vitatott kérdést tisztázhatunk azzal, hogy a keresztény teológia szélesebb összefüggésébe helyezzük azokat. Ezt a módszert igyekeztem követni disszertációmban, amit három részre osztottam:

- (1) Az első részben a hit általi megigazulásról szóló tanítás hermeneutikai, történeti és tipológiai kérdéseiről szeretnék szólni. A hit általi megigazulás problémája a nyugati teológiában elválaszthatatlanul összefonódott Pál apostol leveleinek értelmezésével. Ezért Pál üzenetének megértése kulcsfontosságú feladat.

Pál apostol írásait különböző módon értelmezték az egyház történelme során, ezért a megigazulásról szóló tanításnak is különböző irányzatai alakultak ki. Ezért áttekintettem a legjellegzetesebb irányzatokat, melyek ismerete nélkül aligha szólhatunk hitelt érdemlő módon a megigazulásról.²

- (2) A dolgozat második részében áttekintettem a hit általi megigazulásról szóló adventista tanítást. Elsősorban azokról az adventista személyiségekről (Ellet J. Waggoner, Alonzo T. Jones és Ellen G. White) szóltam, akik tizenkilencedik század végén az adventista teológiai gondolkodás előterébe állították a hit általi megigazulás tanát. Ezen felül igyekeztem bemutatni azokat a vitákat, melyek a század második felében kísérték a megigazulást az adventista teológiában. E fejezetben igyekeztem párhuzamba állítani a hit általi megigazulásról szóló tanítás adventista teológiában látható problémáit, valamint az evangéliumi protestáns teológia kiütkereséseit.

- (3) A dolgozat harmadik része rendszeres teológiai, közelebbről dogmatikai jellegű. Nem szándékozom részletesen kifejteni a hit általi megigazulásról szóló tanítást, de szeretnék reflektálni azokra a pontokra, melyek problematikusak a megigazulásról szóló adventista tanításban.

---

² McGrath, A.: *Iustitia Dei, A History of the Christian Doctrine of Justification*. Cambridge University Press, 1986, 2 köt. 264+252 p.

III.

A hetednapos adventista egyház nem légtérben keletkezett, de nem is egy már meglévő egyház szakadásából állt elő. Szigeti Jenő a tradíció és a szekta viszonyáról szólva megjegyezte, hogy azok az új vallási közösségek, melyek gazdagítják a közös keresztény tradíciót, mindig olyan új felismerésből születnek, ami kiváltja a már meglévő egyházak ellenállását, és arra készíti az új felekezetet, hogy markánsan megfogalmazza és megalapozza specifikus felismeréseit. E folyamatban háttérbe szorulnak a közös keresztény hagyományok, és azok a „*megkülönböztető igazságok*” állnak előtérben, melyek megalapozzák az új felekezet identitását. A folyamat azonban itt nem áll meg, az új felekezet is létrehozza a maga rendszeres teológiáját, azaz új felismerését elhelyezi a keresztény tradíció egészében.³

Lényegében ez a folyamat zajlott le a hetednapos adventista egyház születésénél, és e folyamatnak hatásai vannak az adventista megigazulástanra is. A hetednapos adventista eszkatológia jelentős részben a nagy advent mozgalomból származik, amit az adventisták történelmük első negyven évében tovább csiszoltak, majd amikor elérkezett az adventista rendszeres teológia megalkotásának ideje, beillesztették azt a tizenkilencedik és huszadik századi, evangéliumi protestáns hagyományok rendszerébe.

Félreértenénk azonban mind az adventista teológia egészét, mind a hit általi megigazulásról szóló adventista tanítást, ha azt gondolnánk, hogy ezek nem állnak másból, mint azoknak az elemeknek a pusztán ismételtetéséből, melyeket az adventisták készen találtak itt-ott a keresztény hagyományok mezején. Amikor megpróbálom elhelyezni az adventista megigazulást a megigazulásról szóló egyetemes keresztény tanítások palettáján, akkor arról is szólnom kell, hogy e tannak megvannak a maga eredeti, bibliai alapokon nyugvó felismerései, melyek kizárólag a hetednapos adventista teológia összefüggéseiben nyernek értelmet.

---

³ Szigeti Jenő: „És megemlékezzél az útról...”, Tanulmányok a magyarországi szabadegyházak történetéből. Szabadegyházak Tanácsa, Budapest, 1981, 241-246. p.

IV.

A hetednapos adventisták a reformáció örököseinek, folytatóinak és beteljesítőinek tekintik magukat. Ez mindennek előtt azt jelenti, hogy az adventisták a „sola scriptura” elv területén kötődnek a reformátorokhoz, hagyományaik között azonban felelhető az amerikai zarándok atyák, valamint az anabaptisták és a hetednapos baptisták hitbeli öröksége is. Ezen kívül az adventista úttörők gondolkodásra rendkívüli hatással volt az amerikai helyreállítási mozgalom (restoration movement) is, akik elvetették a hagyományokat, és az újszövetségi gyülekezethez való radikális visszatérést sürgették. Az általános örökség mellett azonban külön kell szólnom arról a kérdéstről, hogy milyen örökség mutatható ki az adventista megigazulásban.

A megigazulásról szóló adventista tanítás kezdetben a metodizmus hatásai alatt bontakozott ki. Ellen G. White (1827–1915) családja, a Harmon család a püspöki metodista egyházhoz tartozott. Ellen itt tért meg, a metodista gyülekezetben szerzett tapasztalatai későbbi szolgálatában is megmutatkoztak. Ellen G. White üdvösségről szóló tanítását vizsgálva Woodrow W. Whidden rámutatott, hogy az a tapasztalat, amit a még metodista Ellen Harmon keresett, s aminek hiánya miatt csaknem kétségbeesett, a második áldás volt.⁴ Ellen ekkor a metodista „holiness revival” egyik alapítójának, a profetikus adottságokkal megáldott Phoebe Palmer (1807–1874) asszonynak a befolyása alatt volt.

A hetednapos adventisták szimpatizáltak a puritánok szombatáról szóló teológiájának egyes elemeivel, azonban a puritán hagyományok inkább taszították, mint vonzották őket, és ez egy évszázadra meghatározta az adventista és a református teológia viszonyát.⁵ A presbiteriánusok és az adventisták közötti dialógus résztvevői még 2001-ben is így nyilatkoztak a két közösség viszonyáról: „*Annak ellenére, hogy a*

---

⁴ Woodrow W. Whidden II.: *Ellen White on Salvation*. Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, 1995, 160 p.

⁵ A hetednapos adventista teológia puritán gyökereit kutatta a kiváló brit adventista egyháztörténész: Ball, B. W.: *The English Connection, The Puritan Roots of Seventh-day Adventist Belief*. James Clarke, Cambridge, 1981, 252 p.

reformátusok és az adventisták jelentős mérvű közös alappal rendelkeznek, gyakran félreértették, és gyanakvással nézték egymást.”⁶

Az adventistákat három tényező készítette gyanakvásra: (1) az antinómiánizmus, (2) a kettős predestináció, és Krisztus korlátozott elégtételének tana, valamint az ezzel összefüggő „*egyszer megváltva, mindörökre megváltva*” tétel olcsó kegyelemre emlékeztető vonásai, végül (3) a vasárnap törvények puritán hagyományai, melyek egyfelől a hegyen épített város – adventisták által elutasított – álmával álltak kapcsolatban, másfelől számos adventista bebörtönzéséhez vezettek. Sajnos, e három tényező hosszú ideig megakadályozta a hetednap Adventistákat abban, hogy komolyan megvizsgálják az üdvrendről szóló kálvini tanítást, ami kellően ellensúlyozhatta volna a metodista megszentelődési mozgalmak egyoldalú hatásait.

A változás a huszadik század közepén következett be és alapvetően két tényezőre vezethető vissza: (1) az 1950-es években párbeszédet kezdetek a presbiteriánusok és az adventisták, s e párbeszéd következtében olyan teológiai művek születtek, melyek jelentősen formálták az adventista teológiát (és az adventisták külső megítélését is). (2) Az adventista teológiai képzésben elsősorban olyan tanárok jutottak szóhoz, akik református egyetemeken szereztek doktori képesítésüket. A huszadik század második felének teológiai vitáit lényegében úgy is meghatározhatjuk, mint új tájékozódást és kiütkeresését az arminiánus-metodista és a kálvini-református teológia alternatívái között.

V.

Az adventista teológia kiütkeresését két területen vizsgáltam meg: (1) áttekintettem a megigazulástan történetét az adventista egyházban egészen 1888-tól, amikor Alonzo T. Jones, Ellet J. Waggoner és Ellen G. White hatására hangsúlyváltás következett be az adventista teológiában egészen a huszadik század hetvenes éveiben tartott konferenciáig, ahol az adventisták a konszenzust keresték, és számos ponton meg is találták a megigazulástanban.

---

⁶ Report of the international theological dialogue between the Seventh-day Adventist Church and the World Alliance of Reformed Churches, Jongny sur Vevey, 2001, ápr. 1-7., <http://www.warc.ch/dt/er11/22.html>

(2) Röviden megvizsgáltam azokat a teológiai kérdéseket, melyekben a különböző adventista teológiai irányzatok még nem jutottak egységre. Ezek az antropológia és a megigazulástan, a krisztológia és a megigazulástan, a megigazulás és a megszentelődés, valamint a megigazulás és a végítélet viszonya. Egyszóval az üdvrend (ordo salutis) problémái.

Az adventista teológia nem ismeri és nem használja az ordo salutis fogalmát, de természetesen az adventisták is megpróbálnak rendszeres formában szólni az üdvösség útjáról.

Dolgozatom nem titkolt célja annak kimutatása, hogy a megigazulás és megszentelődés egy egyenes vonalon való elhelyezése alkalmatlan arra, hogy kifejezze e két ajándék egymáshoz való viszonyát, helyesebb – Kálvin példáját követve – a Krisztussal való közösségből két párhuzamos vonal gyanánt levezetni a megigazulást és a megszentelődést, és külön-külön kapcsolni a megdicsőüléshez. Ez segít megtalálni az egyensúlyt a az ingyen, kegyelemből hit általi megigazulás és a cselekedetek alapján történő ítélet között.

VI.

A dolgozatban saját fordításban közöltem azokat a hitbéli állásfoglalásokat és konferenciai határozatokat, melyek mértékadóak az adventista gondolkodás számára, valamint egy rövid kislexikont, amiben bemutattam az adventista egyháztörténet legfőbb alakjait, és intézményeit, és megvilágítottam néhány olyan fogalmat, melyek ismerete elengedhetetlen az adventista megigazulástan szempontjából.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
I. A hit általi megigazulás és a reformáció örökösei	4
II. A hetednapos adventisták és a reformáció öröksége	9

Első főrész:

A kegyelemből hit általi megigazulás tana a nyugati egyházban

Első fejezet: Pál és Isten igazsága	13
I. Pál ellenfelei	13
II. Pál és a törvény	22
III. A páli teológia központi kérdése	28
IV. Isten igazsága Pál leveleiben	30
Második fejezet: Augustinus megigazulástana	40
I. Augustinus, a rétor és a pásztor	42
II. Augustinus püspök	45
III. Augustinus a megigazulásról	50
Harmadik fejezet: Katolikus megigazulástan	51
I. Megigazulástan a középkorban	52
II. A kegyelem fogalma és szerepe	55
III. A Tridenti-zsinat megigazulástana	58
Negyedik fejezet: Lutheránus megigazulástan	64
I. Luther Márton felfedezi Isten igazságát	66
II. Luther, a kereszt teológusa	69
III. Luther és Augustinus	74
IV. Melanchthon és a korai lutheranizmus vitái	76

V.	A lutheránus teológia vitái a tizenhatodik században	79
Ötödik fejezet: Református megigazulástan		85
I.	A megigazulás moralista értelmezése	86
II.	Az üdvösségről szóló tan Kálvin főművében	88
III.	Kálvin és a kálvinizmus	98
IV.	Puritán hagyományok az amerikai teológiában	108
Hatodik fejezet: Anglikán és metodista megigazulástan		113
I.	Megigazulástan az anglikán egyházban	113
II.	Megigazulás a metodista teológiában	122

Második főrészt:

A kegyelemből hit általi megigazulás és az adventista identitás

Hetedik fejezet: Az adventista identitás keresése		133
I.	Az adventisták és a reformátori örökség	134
II.	A hetednapos adventisták és a nagy adventmozgalom	138
III.	A hetednapos adventista tanítások első szintézisei	149
IV.	Hangsúlyváltás az adventista teológiában	152
Nyolcadik fejezet: Ellet J. Waggoner megigazulástana		165
I.	Ellet J. Waggoner látomása	166
II.	Waggoner megigazulástanának forrásai	168
III.	Az ifjú Waggoner megigazulás tana	172
IV.	Az ifjú Waggoner krisztológiája	175
V.	Fordulat Waggoner krisztológiájában	177
VI.	Fordulat Waggoner megigazulástanában	180
VII.	Ellet J. Waggoner panteizmusa	182

Kilencedik fejezet: Alonzo T. Jones megigazulástana	185
I. Krisztus bűnünk helyébe lép	188
II. Magújulás 1893-ban	190
III. Alonzo T. Jones Krisztológiája	198
IV. Jones szakítása a hetednapi adventistákkal	202
Tizedik fejezet: Ellen G. White megigazulástana	203
I. Krisztus az élet útja	204
II. Krisztus keresztje a nagy küzdelem centrumában	207
III. Krisztus emberi természete	209
IV. A törvény és a szövetségek	215
V. A megigazulás és a megszentelődés viszonya	219
VI. Megigazulás, megszentelődés, végső események	224
Tizenegyedik fejezet: A huszadik század	230
I. Győzelmes élet	231
II. Krisztus a mi Igazságunk	235
III. Adventista hitvallás és káté	237
IV. Párbeszéd az evangéliumi protestánsokkal	243
V. Üdvösség határok nélkül	258
VI. Krisztus bennünk az üdvösség reménysége	265
Tizenkettedik fejezet: Független irányzatok	270
I. Az 1888-as üzenet	271
II. Robert Brinsmead mozgalma	283
III. Desmond Ford megigazulástana	293

Harmadik főrészt:

A kegyelemből hit általi megigazulás tana az adventista teológiában

Tizenharmadik fejezet: A hit általi megigazulás problémája	301
I. A hit általi megigazulás és a bibliai antropológia	302
II. A hit általi megigazulás és a krisztológia	316
III. Az üdvösség útja	329
IV. Az üdvösség beteljesedése	344

Függelék:

Mértékadó adventista dokumentumok, lexikális ismeretek, irodalomjegyzék

Adventista hitbeli állásfoglalások	349
I. Keresztségi fogadalom	351
II. Adventista hitelvek	353
III. Igazság hit által	363
IV. Krisztus, a mi Igazságunk	372
V. Az üdvösség erőforrásai	381
VI. Az evangélium primátusa	397
Adventista kislexikon	408
Irodalomjegyzék	415